

Forfatter: Blicher, Steen Steensen

Titel: Hosekræmmeren

Citation: Blicher, Steen Steensen: "Hosekræmmeren", i Blicher, Steen Steensen: *Udvalgte værker*, Gyldendal, 1982-83, s. 236. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-blich04-shoot-workid72414/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Udvalgte værker

Hosekrammeren

(Orig. Fort.).

„Den største Sorg i Verden her
Er dog at miste den, Man har kjær.“

Stundom, naar jeg har vandret ret ude i den store Alhede, hvor jeg kun har havt den brune Lyng omkring mig og den blaae Himmel over mig; naar jeg vankede fjernt fra Menneskene og Mindesmærkerne om deres Puslen hernede, der i Grunden kun er Muldvarpeskud, som Tiden eller en og anden urolig Tamerlau engang jevner med Jorden; naar jeg svævede hjertelet, frihedstolt som Beduinen, hvem intet Huus, ingen snævert begrændset Mark fængsler til Pletten, men som ejer, besidder *Alt hvad han seer*, som – ikke boer – men lysterer *boer han vil*; naar da mit vidt omsvævende Blik i Kimingen skimtede et Huus, og saaledes ubehageligen standsedes i sin lette Flugt: stundom opstod da, Gud forlade mig denne Flyvetanke; thi Andet var det dog ikke – det Ønske, gid denne Menneskevaaning var borte! der boer ogsaa Møje og Kummer; der trættes, der kives ogsaa om Mit og Dit! – Ak! den lykkelige Ørken er baade min og din, er Alles, er Ingens. – En Forstmand skal have foreslaaet at forstyrre hele Colonieanlægget, plante Skov paa Beboernes Marker og i deres sløffede Byer; mig har stundom den langt umenneskeligere Tanke paatrængt sig: hvad om her endnu havde været lynggroet Hede, den Samme, som for Aartusinder siden, uforstyrret, uomrodet af Menneskehænder! Men, som sagt, jeg meente det ikke alvorligt. Thi naar jeg udmattet, mødig, smægtende af Hede og Tørst med stuertelig Længsel tænkte paa Araberens Telt og Kaffekjedel: da talkede jeg Gud, at et lyngtækt Huus – om end milelangt borte – forjttede mig Skygge og Vederqvægelse.

Og befandt jeg mig saaledes for en Deel Aar siden en stille, varm Septemberdag langt ude i denne samme Hede, som jeg i arabisk Forstand kalder min. Iagen Vind bevægede den rødmende Lyng;

Hosekrammeren

Luften var lummer og døsigt. De fjerne Bakker, som begrænsede Synskredsen syntes at svømme, liig Skyer, omkring den uhyre Slette; og antog mange vidunderlige Skikkelser af Huse, Taarne, Slotte, Mennesker og Dyr; men alle af dunkle uformede Omrids, ustadige vekslede som Drømmebilleder: snart forvandlede en Hytte til en Kirke, denne igjen til en Pyramide; hist hævede sig et Spiir, her sank et andet; et Menneske blev til en Hest, og denne igjen til en Elephant; her gyngede en Baad, og der et Skib med udspejlede Sejl. – Længe forlystede sig mit Øje ved Beskuelsen af disse phantastiske Figurer – et Panorama, som kun Søemanden og Ørkens Indvaaner har Lejlighed at nyde – da jeg omsider træt og tørstig begyndte at lede om et rigtigt Hus blandt de mange falske; jeg ønskede ret inderligt at bortbytte alle mine prægtige Feeslotte for en eneste menneskelig Hytte. Det lykkedes: jeg opdagede snart en virkelig Gaard uden Spiir og Taarne, hvis Omrids blev tydeligere og skarpe-re, jo nærmere jeg kom den, og som, flankeret af Tørvestakke, saae langt større ud, end den virkelig var.

Dens Beboere vare mig ubekjendte. Deres Klædedragt var fattig, deres Huusgeraad tarveligt; men jeg vidste, at Hedeboeren tit gjemmer ædelt Metal, i et umalt Skrin eller i et usselt Hængeskab, og en tyk Tegnebog indenfor en lappet Kotte; da derfor mit Blik ved Indtrædelsen faldt paa en Alkove fuldstoppet med Strømper, formodede jeg ganske rigtigt, at jeg befandt mig hos en velhavende Hosekrammer. (I Parenthes være det sagt, at jeg ingen fattige kjender.)

En halvgammel, graahardet, men endnu kraftig Mand rejste sig fra Skiven, og bød mig Haanden med de Ord: „Velkommen! – med Forlov at spørge, hvor er den gode Ven fra?“ – Man opholde sig ikke over saa ufint og ligefremt et Spørgsmaal! Hedebonden er ligesaa gæstrie, men lidt mere nysgjerrig, end de skotske Lairder; og i Grunden kan Man ikke fortænke ham i, at han gjerne vil vide, hvem han bevarter. Da jeg havde fortalt ham, hvo og hvorfra jeg var, kaldte han paa sin Kone, der strax satte frem, hvad Huset formaaede, og nødte mig med godhjertig Venlighed til at spise og drikke; skjøndt min Hunger og Tørst gjorde al Nøden overflødig.

Jeg var midt i Maaltidet og midt i en politisk Samtale med min Vert, da en ung og overmaade dejlig Bondepige traadte ind, hvem jeg ufejlbarligen vilde have erklæret for en, fra grusomme Forældre og et modbydeligt Ægteskab bortflygtet, forklædt Frøken; hvis ikke hen-

St. St. Blicher

des rødledne Hænder og uforfalskede Bondemaal havde overbevist mig om, at ingen Travestering fandt Sted. Hun nikkede venligt, kastede et flygtigt Blik hen under Bordet, gik ud, og kom snart igjen med et Fad Melkogbrød, hvilket hun satte paa Gulvet med de Ord: „Deres Hund kan maaskee ogsaa trænge til Noget.“ Jeg takkede for hendes Opmærksomhed; men denne var ganske henvendt til den store Hund, hvis Graadighed snart gjorde tomt Fad, og som nu paa sin Viis takkede Giverinden ved at stryge sig ind til hende; og da hun lidt ængstelig løftede Armen i Vejret, misforstod Chasseur denne Bevægelse, gjorde adroit, og trængte den skrigende Pige baglænds hen mod Alkoven – jeg kaldte Hunden af, og utydede hende hans gode Mening. – Ikke skulde jeg have hændraget Læserens Opmærksomhed til et saa trivielt Optrin, undtagen for at anbringe den Bemærkning: at Alt klæder de Smukke godt; thi virkelig fremviste denne Bondepige, i Alt hvad hun sagde og foretog sig, en vis naturlig Ynde, som ingenlunde kunde skrives paa Coqvetteriets Regning, undtagen Man saaledes vil benævne en medfødt, uvitterligt Instinct.

Da hun havde forladt Stuen, spurgte jeg Forældrene, om det var deres Datter. De bejaede det, med Tillæg, at hun var eneste Barn. „Hende beholde I vist ikke længe,“ sagde jeg. „Gud bevare os! hvorledes mener De det?“ spurgte Faderen; men et selvbehageligt Smil viste, at han nok forstod min Mening. „Jeg tænker,“ svarede jeg: „at hun neppe vil mangle Bejlere.“ „Him!“ brummede han: „Bejlere kan vi faae nok af; men om de due Noget, det var det, vi skulde snakke om. At frie med et Lommeuhr og en sølvbeslagen Pibe, kan ikke gjøre Sagen klar; der vil Mere til at kjøre, end at sige Hyp! – Saamænd!“ vedblev han, støttende begge Næver paa Bordet, og bukkende sig, for at kige ud af det lave Vindue: „kommer ikke der Een af dem – en Faaredreng, der nys er kravlet op af Lyngtoppene – hæ! Een af de Kumpener, der rende omkring med et Par Dos Hoser i en Tværsæk – dum Hund! frier til vor Datter med to Stude og halvtredie Koc – jo luur ham! – Stodder!“ Al denne Udgydelse var ikke henvendt til mig, men til den Kommeude, paa hvem han fæstede sit formørkede Blik, idet denne ad en Lyngvej vandrede ind mod Gaarden. Han var endnu saa langt borte, at jeg fik Tid til at udspørge min Vert om det unge Menneske, og erfare: at han var en Søn af nærmeste Nabo – som notabene dog boede over en halv Miil derfra – at Faderen kun ejede et lidet Boel, hvorpaa han endda skyldte

Hosekræmmeren

Hosekræmmeren to Hundrede Daler; at Sønnen havde nogle Aar gaaet omkring med uldne Vare, og endelig havde vovet at bejle til den dejlige *Cecil*; men faaet et roent Afslag. – Medens jeg anhørte denne Beretning, var hun selv kommen ind; og hendes bekymrede Blik, der vexelviis deelte sig imellem Faderen og Vandreren derude, lod mig gjætte, at hun ikke deelte den Gamles Anskuelse af Sagen. – Saasnart den unge Kræmmer traadte ind af den ene Dør, gik hun ud af den anden; dog ikke uden et hurtigt, men ømt og smerteligt Øjekast.

Min Vert vendte sig om mod den Indtrædende, greb med begge Hænder om Bordbladet, som om han fandt et Støttepunkt fornødent, og besvarede det unge Menneskes „Guds Fred! og Goddag!” med et tørt „Velkommen!” – Hin blev først staaende en Stund, lod sine Øjne løbe omkring i Værelset, udtrak derpaa af Indreloommen en Tobakspibe, af Bagloommen en Pung, bankede Piben ud paa Kakelovnen ved sin Side, og stoppede paany. Alt dette skedte langsomt, og ligesom i en afuaalt Tact, og min Vert forblev stedse ubevægelig i sin antagne Silling.

Den Fremmede var en meget smuk Karl, en ægte Søn af vor nordiske Natur, der driver langsomt, men kraftigt og varigt: lysbaaret, blaaøjet, rødkindet, hvis fiintdunede Hage Ragekniven endnu ikke havde berørt, skjøndt han vist allerede var sine fulde tive Aar. Han var paa Kræmmerviis klædt fornemmere end en almindelig Bonde, end selv den rige Hosekræmmer, i Frakke og vide Beenklæder, rødtribet Vest og blaatblommet Bomuldshalsklæde – han var ingen uværdig Tilbøder af den skønne *Cecilia*. Mig behagede han ydermere ved et blidt og aabent Ansigt, der vidnede om Ærlighed, Taalmod og Udholdenhed – et Hovedtræk i den cimbriske National-caracteer.

Det varede en god Stund, inden Nogen af dem vilde bryde Tausheden. Endelig oplod dog Værten først sin Mund, spørgende langsomt, koldt og ligeegyldigt: „hvor gjælder Rejsen idag, *Esben*?” Den Tiltalte svarede, medens han i Mag slog Ild til sin Pibe, og tænde med lange Drag: „Ikke længere idag, men imorgen vil jeg afsted til Holsteen.” Herpaa blev atter en Pause, under hvilken *Esben* tog Stolene i Øjesyn, og valgte een, paa hvilken han satte sig. Imidlertid kom Moder og Datter ind; den unge Kræmmer nikkede ad dem med en saa fuldkommen rolig og uforandret Mine, at jeg skulde have troet, den skønne *Cecilia* var ham aldeles ligeegyldig, hvis jeg

St. St. Blicher

ikke havde vidst, at Kjerligheden i et saadant Bryst kan være stærk, hvor stille den end lader; at den ikke er en Lue, som blusser og gnistrer; men en Glød, der varmer jevnt og længe. *Cecilia* satte sig med et Suk ved den nederste Bordende, og begyndte ivrigt at strikke; hendes Moder nedlod sig med et sagte: „velkommen *Esben!*” ved Spiderokken.

„Det skal vel være paa Handlens Vegne?” tog Verten nu Ordet. „Som det vil byde sig;” svarte hans Gjæst: „Een faaer at prøve, hvad der kan være at tjene i Sonden. Min Begjæring er ellers, at I ikke vilde jage for stærkt med at gifte *Cecil* hen, inden jeg kommer tilbage, og vi faae at see, hvordan min Lykke skal blive.” *Cecil* rødmede; men vedblev at stirre paa sit Arbejde. Moderen standsede Rokkehjulet med den ene Haand, lagde den anden i Skjødets, og saae stivt hen paa den Talende; men Faderen sagde, idet han vendte sig om til mig: „Mens Græsset groer, døer Horsemoer! Hvor kan Du forlange, at *Cecil* skal bide efter Dig? Du kan blive længe borte – kan hælde sig, Du kommer aldrig meer.” „Saa er det eders Skyld, *Michel Krænsen!*” faldt *Esben* ind: „Men det siger jeg Eder: dersom I tvinger *Cecil* til nogen Anden, gjør I stor Synd baade mod hende og mig.” Dermed rejste han sig, rakte begge de Gamle Haanden, og sagde dem et but Farvel. Til sin Kjereste sagde han, men i en lidt svagere og blødere Tone: „Farvel *Cecil!* og Tak for alt Godt! tænksom paa mig til det Bedste, om Du ellers maae – Gud være med Dig! – og med Eder Allesammen! Farvel!” – Han vendte sig mod Døren, gjemte Pibe, Pung og Fyrtøj, hver Deel i sin behørlige Lomme, tog Kjeppen, og vandrede bort, uden endog en eneste Gang at see sig tilbage. – Den gamle Mand smilte, som før; hans Kone udstødte et „Aa ja!” og satte Rokken atter igang; men Taare trillede paa Taare ned over *Cecilias* Kinder.

Jeg havde her den meest indbydende Anledning til at udvikle de Grundsætninger, der bør lede Forældre med Hensyn til deres Børns Giftermaal. Jeg kunde have erindret dem om, at Rigdom ikke er nok til ægteskabelig Lyksalighed, at Hjertet ogsaa maae have sin Stemme: at Klogskab overalt tilraader, at see mere paa Retskaffenhed, Flid og Dygtighed, end paa Penge; jeg kunde have foreholdt Faderen (thi Moderen lod til i det mindste at være neutral) hans Haardhed mod den eneste Datter. Men jeg kjendte Almuen for godt til at spilde unyttige Ord paa denne Materie; jeg vidste, at Formue gaaer for Alt i

Husekræmmeren

denne Stand – og – mon det er stort anderledes hos de andre Stænder? Jeg kjendte ydermere Bondens Fasthed, der gaaer lige til Haardnakkenhed, i denne Punkt, og at han i Controverser af denne Art med sine Overmænd ofte firer af, og lader som han gik over til deres Mening; saa Man fristes til at troe ham overbeviist og overvunden, naar han just er urokkeligt bestemt paa at følge sit eget Hoved. – Tilmed er der endnu een Betragtning, som byder mig, ikke ubuden at strikke min Finger imellem Kniv og Væg, mellem Dør og Karm, mellem Hammer og Ambolt, denne nemlig: mon ikke Rigdom alligevel er det reelleste af alle jordiske Goder? dem NB. som efter Epictets Inddeling „ere ikke i vor Magt.“ Er Penge ikke tilstrækkelige Surrogater for alle sublunariske Herligheder? uforkastelige Representativer for Mad og Drikke, Klæder og Huuslye, for Agteise og Venskab, ja for selv en vis grad af Kjerlighed? Er Formue endelig ikke det, som forskaffer de fleste Nydelser, den største Uafhængighed? som erstatter de allerfleste Mangler? Er Armoden ikke den Klippe, hvorpaa baade Venskab og selve Kjerlighed ofte monne strande? – „Naar Krybben er tom, bides Hestene“ siger Bonden; og hvad sigte de Andre, naar Elskovsrusen er bortdunstet og Hvedebrødsdagene forbi? Vist nok var det ønskeligt, at Amor og Hymen stedse kunde følges ad; men de ville dog helst have Pluto i Ledtog med sig.

Efter saadan Anskuelse af *Verden, som den er* – meer fornuftig maaskee, end Nogle vente og Andre ønske hos en Romanforfatter – vil Man finde det consequent, at jeg ikke indblandede mig i *Esbens* og *Cecillias* Roman, saameget mindre, som Samme fra den Førstes Side torde være en ret fornuftig Speculation, beregnet mindre paa Datterens Skjønhed og Hjerte, end paa Faderens fuldproppede Alkove og tunge Hængeskab. Og skjøndt jeg vel vidste, at reen Kjerlighed ikke er en reen poetisk Opfindelse, erkjendte jeg dog allerede dengang, at den fandtes oftere i Bøger, end udenfor dem. – Da altsaa den skjønnne *Cecilia* var gaaet ud – formodentlig for useet at give Følelserne Afløb i en rigere Taarestrøm – henkastede jeg alene den Yttring: at det var Skade, den unge Knøs ikke sad varmere, eftersom det dog lod til, at han var et skikkeligt Menneske, og havde Godhed for Pigen. „Der-som“ lagde jeg til, „han engang kunde komme hjem igjen med en Snes gode Sedler –“ „- og de saa vare hans egne“ lagde gamle *Michel* polidsk til; ”ja det var en anden Sag.”

Jeg gik atter ud i min mennesketomme og sorgløse Hede. Langt

St. St. Blicher

borte til Siden saae jeg endnu *Esben* og Røghvirvlerne af hans Pipe: saaledes – tænkte jeg – uddamper hans Sorg og hans Kjerlighed; men den stakkels *Cecilia*? Jeg kastede endnu et Blik tilbage paa den rige Hosekræmmers Gaard og sagde ved mig selv, havde denne ikke lagt der, randt saa mange færre Taarer i Verden.

Der gik sex Aar hen, inden jeg igjen kom paa denne Kant af Heden; det var et ligedant stille, varmt September-Vejr som forrige Gang. Tørsten drev mig til Huus, og det traf sig saa, at Hosekræmmerens netop var det nærmeste. Ved at gjenkjende den gode *Michel Kræmmer* eensomme Vaaning, kom jeg først i Tanke om den smukke *Cecilia* og hendes Kjereste; og Nysgjerrighed efter at vide, hvad Udfald denne Hedeidyl havde faaet, drev ligesaa stærkt som Tørsten. Under slige Omstændigheder er jeg meget tilbøjelig til at anticipere den virkelige Historie; jeg gjør mine Gisninger, jeg forestiller mig hvorledes det kunde og borde være, og prøver hvorvidt mit Bestik vil stemme overeens med Skjæbnens Styrelse. Ak! som oftest ere mine Gjetningers Afdrift fra Begivenhedernes rette Cours saare stor! Saaledes ogsaa her: Jeg tænkte mig *Espen* og *Cecilia* som Mand og Kone; hun med en Glut ved Brystet, Bedstefaderen med en eller to større paa sit Knæ, den unge Kræmmer selv som en drivtig og lykkelig Bestyrer af den nu udvidede Strømpehandel – men, det kom ganske anderledes.

Idet jeg traadte ind i Forstuen, hørte jeg en blød kvindelig Stemme synge, hvad jeg i Førstningen antog for en inddyssende Vuggesang; dog var Tonen saa tungsindig, at min høje Forventning allerede fik et betydeligt Nedfald. Jeg blev staaende og lyttede: Visens Indhold var haabløs Elskovs Klage. Udtrykket var simpelt, men sandt og rørende; men min Hukommelse beholdt kun det ved Slutningen af hvert Vers gjenkommende Omkvæd:

*„Den største Sorg i Verden her,
Er dog at miste den, Man bar kjer.“*

Med mørke Ahnelser aabnede jeg Stuedøren.

Et middelaldrende stort og ført Bøndekvindfolk, som sad og katede, faldt mig først i Øjnene; men det var ikke hende, der sang. Den Syngende vendte Ryggen til, hun sad og rokkede hurtigt frem og tilbage, og bevægede Hænderne, som om hun spandt. Den første rejste sig, og bød mig Velkommen; men jeg gik frem for at see den

Hosekræmmeren

Anden i Ansigtet. – Det var *Cecilia*, bleg, dog srunk endnu; indtil hun hævede sit Blik til mig: ak! da lyste Vanviddet nd af de matglumtende Øjne, af hele Aasynets vammelsøde Smil. Ogsaa bemærkede jeg, at hun ingen Rok havde for sig; men at den, hun indbildte sig at træde, maatte være af samme Stof som Macbeths Dolk. – Hun standsede baade med Sengen og med sit luftige Spind, og spurgte mig ivrigt: „Er I fra Holsteen? Saae I *Esbén*? Kommer han snart?” Jeg fornåm, hvorledes jeg var faren; og svarte ligesaa hurtigt: „Jo, nu bier han ikke ret længe, jeg skal hilse Dig fra ham.” „Saa maae jeg ud at møde ham!” raabte hun glad, sprang op fra sin lille Halmstol, og hoppede hen mod Døren. „Tøv lidt, *Cecil!*” sagde den Anden, og lagde Karterne tilside, „og lad mig komme med!” Dertil blinkede hun ad mig, og virrede med Hovedet – hendes Minespil var overflødigt. „Moer!” raabte hun højt mod Kjøkkendøren, „der er En herinde. Kom ind! for nu gaae vi.” Hun sprang efter den Vanvittige, som allerede var ude i Gaarden.

Den Gamle kom ind; jeg gjenkjendte hende ikke; men formodede dog rigtignok, at hun maatte være den ulykkelige Piges Moder. Sorg og Alderdom havde vel ogsaa taget stærkt paa hende. Ej heller hun erindrede mig fra forrige Gang; men efter et „Velkommen! Sid ned!” gjorde hun det sædvanlige Spørgsmaal: „Med Forlov, hvor er den gode Mand fra?” Jeg sagde dette, og mindede hende tillige om, at jeg havde været der for nogle Aar siden. „Herre Gud!” raabte hun, og slog Hænderne sammen, „er det Dem! Vær saa god og sæt Dem op for Bordenden, mens jeg skjærer et Stykke Smørrebrød – maaskee De ogsaa er tørstig?” Uden at opbee mit Svar skyndte hun sig ind i et lidet Sideværelse, og kom snart efter tilbage baade med Spise og Drikke.

Vel var jeg begjærlig efter at erfare det Nærmere angaaende den stakiels *Cecilia*; men en Forudfølelse af noget særdeles Sørgeligt dæmpede min Nysgjerrighed, og afholdt mig fra ligefrem at spørge om det, jeg baade ønskede og frygtede at høre. „Er Manden ikke hjemme?” var min første Tiltale. „Min Mand?” sagde hun, „ham har vor Herre taget for længe siden; ja saamænd! det bliver nu tre Aar til Mikkelsdag, at jeg har sidde Enke – et Stykke endnu! vær saa god! og forsmaae det ikke! det er rigtignok kun Bondekost!” „Mange Tak!” svarte jeg, „jeg er mere tørstig end sulten – saa eders Mand er Eder nu falden fra – det var et stort Tab, en stor Sorg for Eder –” „Åk ja!”

St. St. Blicher

sukkede hun med taarefyldte Øjne; „men det var ikke den eneste – Herre Gud! saae De ikke vor Datter?“ „Jo!“ svarede jeg; „hun forekom mig lidt aparte –“ „– Hun er reent afsindig“ sagde hun, bristende i Graad, „vi maae holde et Menneske bare for at passe paa hende, og hun kan heller ikke tage sig stort Andet for; hun skulde rigtig nok fare med at spinde og binde lidt, men det har intet Skrid, for hun maae løbe med hende vel de sexten Gange om Dagen, naar hun kommer i Tanker om *Esben* –“ „– Hvor er *Esben*?“ afbrød jeg; „I Guds Rige“ svarte hun, „saa De har ikke spurgt det? Ja Gud naade os! han fik en ynkelig Død; saadan en Elendighed har der aldrig Nogen hørt – De maae ikke være storagtig; spiis og drik, mens De lyster! – ja saamænd! jeg har gaaet Noget igjennem, siden De var her sidst. Tiderne ere ogsaa besværlige: med Hoserne er det forbi, og vi skal holde Fremmede til at see efter Alting.“ Da jeg mærkede, at hendes Sorg over det Forbigangne, blandet med Omsorg for det Nærværende, ikke var større, end at hun jo vel vilde udholde at fortælle mig hendes Gjenvordigheder, bad jeg hende derom. Hun føjede mig villig i min Begjering, og gav mig en Beretning, som jeg – med Udeladelse af uvedkommende Indblandinger – vil levere saa godt jeg fornaaer i Fortællerindens egen simple og enfoldige Stil.

„Vi og *Kjeld Esthensen*“ – begyndte hun, efter at have trukket en Stol hen til Bordet, sat sig paa Samme, og lavet sit Strikketøj tilrette – „har været Naboer, siden jeg kom i Gaarden. *Kjelds Esben* og vores *Cecil* bleve gode Venner, inden Nogen vidste det. Vor Mand var ikke meget glad, og jeg ikke heller, for *Esben* havde ikke stort, og hans Fader slet Intet. Men vi tænkte alligevel, at Tøsen skulde have været klogere, end at lægge sig efter saadan en grøn Dreng. Han løb rigtig nok omkring med lidt Hoser, og tjente et Par Skilling; men hvorlangt skulde det række? Saa kom de og bejlede: vor Mand sagde nej – som ikke sært var – og dermed drog *Esben* ad Holsteen til. Vi fornam nok at *Cecil* blev lidt tungsindig; men det kjerte vi os ikke efter; „hun glemmer ham vel“ sa'e vor Mand, „naar den Rette kommer.“ Det varede heller ikke længe inden *Mads Egelund* – jeg veed ikke, om De kjender ham? han boer ellers et Par Mil herfra, han kom, og bejlede med en gjældfri Gaard og tre tusind Daler paa Rente. Det kunde nok gaae an. *Michel* sagde straks Ja; men *Cecil* – Gud bedre! hun sagde Nej. Saa blev Manden vred, og holdt Huus med hende. Jeg syntes nok, han var for haard; men den sølig Mand vilde helst raade sig selv;

Hosekræmmeren

og derfor gik ogsaa han og *Mads*s Fader til Præsten og lod lyse. Der gik godt to Søndage; men den tredie, da han sagde: „Haver Nogen Noget derimod at sige,” rejste *Cecil* sig i Stolen, og raabte: „Det har jeg; der er lyst tre Gange for mig og *Esben* i Paradiis.” Jeg tyssede paa hende; men det var for silde: ethvert Memmeske i Kirken havde hørt det, og saae hen til vor Stol – vi overgik jo en stor Skam! – Endnu tænkte jeg ikke endda paa, at hun var gaaet fra Forstanden; men inden Præsten var kommen ned af Prækestolen, begyndte hun igjen at ræmpe op om *Esben* og Paradiis, om Brudekjole og Brudeseng, og hist op og her ned, det Første var det Sidste, og det Sidste det Første. – Vi maatte med hende ud af Kirken. Salig *Michel* skjændte vel paa hende, og sagde: at det var hendes Skjælmstykker; ja Gud hjælpe os for Skjælmstykker! Det var hendes ramme Alvor; taabelig var hun og taabelig blev hun.”

Her lod Fortællerinden Bindchosen synke i Skjødets, tog Udnøglet fra den venstre Skulder, drejede det nogle Gange og bekikkede det paa alle Sider. Men hendes Tanker vare andensted henne: efter et Par Minuters Ophold trykkede hun Nøglet ind imod begge Øjnene, hang det atter paa sin Hægte, og satte Strikkepindene i hurtig Bevægelse, idet hun saaledes sammenknyttede den sørgelige Begivenheds afrevne Traad.

„Al hendes Tale gik ud paa, at hun var død og kommen i Paradiis, og der skulde hun giftes med *Esben*, saasomt han ogsaa var død, og det blev hun ved med baade Nætter og lyse Dage. Salig *Michel* fornam da, hvordan det hang sammen: „Det er Guds Gjerning!” sagde han „hans Villie kan Ingen modstaae;” men det gik ham nær alligevel, og jeg veed nok, hvormangen god Time jeg har lagt i min Seng og grædt, naar alle de Andre vare til Ro. Sommetider kom det mig for, det havde været bedre, om de to unge Folk vare komne sammen: „kan hende sig!” sagde vor Mand; „men det skulde nu ikke være.”

„I det første Par Maaneder var hun slem uregjerlig og vi døjede Haardhed med hende; siden faldt hun noget til Rolighed, snakkede kun lidt; men sukkede og græd alt imellem. Ingen Ting vilde hun bestille, for „i Himmerig!” sagde hun „der er det Helligdag hver Dag.”

„Saadan gik der saavel et halvt Aar hen; og det var for det meste dobbelt saa længe siden *Esben* var draget ud i Sønden, og Ingen havde spurgt Noget fra ham hverken Godt eller Ondt. Da hændte det sig en

St. St. Blicher

Dag allerbedst som vi sad her, salig *Michel* og *Cecil* og jeg, at *Esbén* treen ind ad Døren. Han var kommen lige fra Rejsen, havde ikke været ved sit eget Hjem, og vidste ikke heller hvordan her stod til, indtil han kastede sine Øjne paa Pigen: saa kunde han nok see at det var ikke rigtigt fat. „Du tøver længe“ sagde hun, „Brudesengen har staaet opredt over Aar og Dag; men siig mig først: er Du død eller levende?“ „Herre Gud, *Cecil!*“ sagde han, „Du kan jo vel see, at jeg er levende!“ „Det var Skade“ svarte hun „for saa kan Du ikke komme ind ad Paradisets Dør. Stræb at ligge Dig til at døe saasnart Du kan! thi *Mads Egelund* gaaer og lurar paa, om han ikke kunde komme først.“ „Det er en maadelig Tilstand“ sagde han; „*Michel!* *Michel!* I har gjort stor Uskjel imod os. Jeg er Mand nu paa fem Tusinde Daler saavel: Min Morbroer ude i Holsteen er død ugjvt, og jeg skal arve ham.“ „Hvad for Noget?“ sagde vor Mand „det var Skade, vi ikke vidste det lidt før; men giv Dig Stunder! Pigen kan vel komme sig endnu.“ *Esbén* rystede paa Hovedet, og gik hen til vor Datter, for at give hende Haand: „*Cecil!*“ sagde han „snak nu fornuftig! vi ere jo levende begge To, og naar Du vil være rimelig, saa gier dine Forældre deres Minde til, at vi maae faae hinanden.“ Men hun smed begge Hænderne om paa Ryggen, og raabte: „Viig bort fra mig! hvad haver jeg med Dig at gjøre? Du er et Menneske, og jeg en Guds Engel.“ Da vendte han sig om, og stak i at græde ret bitterlig: „Gud forlade Jer, *Michel Krønsen!*“ sagde han, „hvad I har gjort imod os to syndige Mennesker!“ „Giv Dig tilfreds!“ sagde vor Mand, „det kan blive godt. Læg Dig nu her i Nat, og lad os saa see hvad hun siger i Morgen.“

„Det var Aften, og der trak et strængt Vejr op med Torden og Lynild, det grusseligste jeg nogen Tid har kjendt – ret som Verden skulde forgaae. Saa blev *Esbén* da tilsinds at slaae sig til Ro hos os, og saasnart Vejret linnede, lagde han sig i Overstuen. Vi Andre gik ogsaa tilsengs; men jeg kunde længe høre igjennem Væggen, hvordan han sukkede og græd; jeg troer ogsaa at han bad til Gud i Himlen. Endelig faldt jeg ogsaa hen. *Cecil* laae og sov i den Alkove ligeoverfor *Michels* og min her.“

„Det kunde vel være en Timestid eller noget mere over Midnat, da jeg vaagnede. Det var stille udenfor, og Maanen skinnede ind ad Vinduet. Jeg laae og tænkte paa den Elendighed, som var overgaaet os; jeg tænkte mindst paa, at det var skeet, som jeg nu skal fortælle

Høsekræmmeren

Illustrationerne vises ikke
af hensyn til rettighederne.

Jer. – Det kom mig for, at det var saa roligt henne hos *Cecil*; jeg kunde slet ikke høre, hun drog sin Aaude; ikke heller fornem jeg mere til *Esbens*. Det bares mig for, at det ikke var rigtigt. Jeg listede mig ud af min egen Seng og hen til *Cecil*s. Jeg kikkede derind, jeg følte efter hende; men hun var der ikke. Nu blev jeg urolig i mit Sind, sprang ud i Kjøkkenet, og tændte Lys, og dermed gik jeg op i Overstuen. Aa Gud hjælp os naadelig og vel! hvad saae jeg der? Hun sad i *Esbens* Seng, og havde lagt hans Hoved i sit Skjød; men da jeg saae nøjere til, var han saa bleg som et Liig; hans Ansigt, og Lagnerne vare røde af Blod. Jeg gav et Skrig af mig, og segnede om paa Jorden; men *Cecil* vinkede ad mig med den ene Haand, og klappede hans Kind med den anden. „Tys! tys!“ sagde hun „nu sover min Kjereste den søde Søvn. Ligesaa snart som I have begravet hans Løgerne, bære Englene hans Sjæl til Paradiis, og der skal saa vort Bryllup staae med stor Herlighed og Glæde.“ – Ak! ak! du milde Gud og Fader! hun havde skaaret Halsen over paa ham – den blodige Røgekniv laac paa Gulvet udenfor Sengen.”

Her skjulte den ulykkelige Enke Ansigtet i sine Hænder, og græd bitterligen, mens Forfærdelse og Smerte sammenknugede mit Bryst. Endelig kom hun til sin vante Fatning, og vedblev som følger:

St. St. Blicher

„Der blev en stor Ynk og Jammer baade her og til *Esbens*; men gjort Gjerning staaer ikke til at ændre. Da de kom kjørende med ham til hans Forældre – de tænkte, at han var vel forvart ude i Holsteen – ja, da blev der en Skrigen og en Skraalen, som Gaarden skulde have faldet. Han var en sikkerlig Karl, og nu kommen til saa stort Midde og Riggdom, og maatte alligevel saa ynkelig døe i hans unge Alder, og det for hans Kjerestes Haand. – Salig *Miebel* kunde heller aldrig glemme det; han blev ikke Mand siden. Et Par Maaneder efter blev han liggende syg, og saa tog vor Herre ham fra mig.”

„Den selvsamme Dag, som han blev jordet faldt *Cecil* i en dyb Søvn, og sov hun saamænd tre Ætmaal ud i eet. Da hun vaagnede, var hendes Forstand kommen tilbage. Jeg sad ved hendes Seng, og ventede, at vor Herre skulde løse op for hende. Men allerbedst som hun laae, drog hun et dybt Suk, kastede sine Øjne paa mig, og sagde: „hvorfledes er det fat? hvor har jeg været? jeg har haft en underlig Drøm: det kom mig for, jeg var i Himmerig, og *Esbens* hos mig. – Herre Gud, Moer! hvor er *Esbens*? har I ikke hørt fra ham, siden han drog ad Holsteen?” – Jeg vidste ikke ret, hvad jeg torde svare. Nej – sagde jeg – vi veed ikke Stort om ham. Hun sukkede: „Hvor er Faer?” spurgte hun saa. Din Fader har det godt – svarte jeg – ham har Gud taget til sig – da græd hun. „Moer! lad mig see ham!” sagde hun. Det kan Du ikke Barn! – svarte jeg – for han er jo i Jorden. „Gud bevare os!” skreg hun. „hvortlænge har jeg da sovet?” – Heraf mærkede jeg, at hun ikke selv vidste, i hvad Tilstand hun havde været. „Har I vækket mig, Moer!” sagde hun igjen „har I ingen Tjeneste gjort mig: jeg sov saa sødt; jeg årømte saa dejligt; *Esbens* kom hver Nat og besøgte mig i skinnende hvide Klæder og med en rød Perlekrands om hans Hals!”

Her faldt den Gamle atter hen i tungsindige Tanker, og først efter nogle dybe Hjertesuk tog hun atter ved.

„Det stakkels Barn havde da faaet sin Forstand tilbage; men Gud veed, om det var bedre for hende. Hun var aldrig glad, men altid stille bedrøvet, talte ikke uden naar hun blev adspurgt, og passede sit Arbejde meget flittigt. Hun var hverken syg eller frisk.”

„Det spurgtes da snart heromkring i Nabolavet, og et Fjerdingaarstid efter kom *Mads Egelund*, for at bejle til hende anden Gang. Men hun vilde ikke vide af ham at sige, hverken for Lidt eller for Meget. Da han nu fornam, at hun slet ikke kunde lide ham, blev han

Hosekræmmeren

stedsig, og fik Ondt isinde. Jeg, og Folkene, og alle de, der kom her, passede bestandig nøje paa, at vi ikke lod falde det mindste Ord om, hvordan hun selv i hendes Afsindighed havde undlivet den stakkels *Eben*; og hun tænkte vel ogsaa, at han enten var død eller gift derude i Sønden. – En dag, som nu *Mads* er her, og trænger stærkt paa hende, om at give ham Ja, og hun saa svarer, at hun hellere vilde døe, end giftes med ham: siger han reent ud, at han slet ikke var saa hægen for Fen, der havde skaaret Halsen over paa sin første Kjereste; og dermed fortæller han hende det Hele, som det var tilgaaet. Jeg staaer ude i Kjøkkener og hørte der saa halvt om halvt. Jeg slænger hvad jeg har i Haanden, springer ind, og raaber til ham: Mads! Mads! Gud forlade Jer! hvad er det, I gjør? Men det var for siide; hun sad paa Bænken saa bleg som en kalket Væg, og Øjnene stode stivt i hendes Hoved. „Hvad gjør jeg?“ sagde han, „jeg siger jo ikke Andet, end hvad sandt er; det er bedre, hun faaer det at vide, end at holde hende for Nar, og lade hende gaae og vente efter en død Mand hendes hele Livstid. – Farvell og Tak for mig!“ – Han gik; men hun var igjen falden tilbage, og faaer vel aldrig hendes Forstand mere i dette Liv. I seer selv, hvorledes hun er: al den Tid, hun ikke sover, synger hun den Vise, hun selv har digtet, dengang *Eben* drog til Hølstreen, og bilder sig ind, at hun spinder paa Brudelagterne. Ellers er hun dog rolig – Gud skee Lov! og gjør ikke det mindste Kræ Fortred; men vi tør alligevel ikke slippe hende af Sigte. Gud see i Naade til hende, og løse snart op for os Begge to!”

Idet hun talte de sidste Ord, kom den Ulykkelige ind med sin Ledsagerske: „Nej!“ sagde hun, „idag er han ikke at see; men imorgen har vi ham vist. Jeg maae skynde mig, om jeg skal blive færdig med Lagterne.“ Hun satte sig hurtig ned paa sin lille Halmstol, og med Hænder og Fødder i rask Bevægelse, istemte hun atter sin Klagesang. Et langt, dybrhentet Suk gik hvergang forud for Omqvædet: „Den største Sorg i Verden her, er dog at skilles fra den, Man har kjær.“ Hendes skønne blege Ansigt sænkede sig da ned mod Barmen, Hænder og Fødder hvilte et Øjeblik; men snart og skyndsomt rettede hun sig atter i Vejret, istemte et andet Vers, og satte Skyggeroldken igang.

I tungsindige Tanker vandrede jeg tilbage; min Sjæl havde antaget Ørkens Farve. Min Phantasie var ene sysselsat med *Cecilia* og hendes rædsomme Skjæbne. I hvert et fjernt Luftbillede troede jeg at see

St. St. Blicher

Hosekræmmerdatteren, hvorhunde han sad og spandt, og rokkede, og slog ud med Armene. I Hjejls sørgmodige Fløjten, i den eenlige Hedelærkes eensformige Klagetriller hørte jeg kun de sørgeligsande, af saamange tusinde saarede Hjerter dybtføjte Ord:

*„Den største Sorg udi Verden ber,
Er dog at skilles fra den, Man bar kjær.“*

Peer Spiliemands Skibsjournal

(Holden paa en Søreise fra Kjøbenhavn til Aalborg.)

Anledning og Indledning.

„*Mennesket har Abenatur*,“ det er en stor Sandhed; men den er vist nok grumme gammel. Jeg siger derimod: *Aben har Menneskenatur*, hvilket betyder det Samme; men klinger bedre; thi hiint er en Grovhed mod Menneskene – dette en Compliment til Aterne. Hvorom Alting er, saa anser jeg denne Efterbelsedrivt for Moder og Amme til al menneskelig Cultur – baade aandelig og legemlig. Og er den endelig ogsaa prima causa til efterfølgende Opsats. Thi da jeg i mit 25de Aar forlod Gefions Øe, for at besøge Jydens Land, saae jeg, ved min Indtrædelse i Skibet, paa Kahytbordet Skipperens Journal, hvis korte, sammentrængte, sententieuse Stil jeg strax erklærede for en heldig Efterligning af Thucydides og Tacitus. „Smukt Vejr – laber Kuling – en Sejler til Luvart – Storm – Vinden ret Vesten – Folkken overbord – Kokken overbord –“ o. s. v. vare Sætninger, der syntes mig ligesaa indholdsrige, som mystiske; ja, at kunne tjene til Overskrifter til ligesaamange Capitler af et Menneskes Levnetsbeskrivelse. Thi følte jeg Abenaturen røre sig kraftigen i mig, laante derfor nogle Ark Papiir af Skipperen, sammenhæftede dem i samme Format som hans Journal, og optegnede hver Aften vor lille svømmende Verdens Begivenheder, kryddrede med mine egne Tanker. I een Henseende – hvad Stilen nemlig angaaer – har jeg afveget betydeligt fra Skipper *Børresen*, idet jeg hellere – hvad Udførligheden angaaer – valgte *Livius* til mit Mønster; thi, som Barbeer, har jeg ikke godt ved at fatte mig kort, og som Væver, vil jeg gjerne føje mine Bemærkninger Islet til Historiens Trendegarn.

Her følger Journalen:

Til Ankers paa Jagten „Karen Margrethe“ ved *Trekroner*.

Solen gaar ned; dens Straaler – nej, den Begyndelse er alt for højtravende. Hvad kan jeg fortælle om dens Straaler, som ikke er